

ปัญหาอุปสรรคและบทบาทของรัฐบาล

บทนี้จะกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของผู้ผลิตตลอดจนบทบาทของรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้เนื่องจากอุตสาหกรรมทอผ้าในครัวเรือน เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านทำกันในครัวเรือนโดยใช้เวลาว่างหลังจากการประกอบอาชีพหลัก สภาพการประกอบอาชีพทอผ้าของชาวบ้าน ส่วนมากทั้งทางด้านการผลิตและการออกแบบยังใช้แบบเดิมและล้าสมัย มักจะทำกันมาอย่างไรก็ทำสืบทอด ๆ กันไปอย่างนั้น ไม่ใคร่จะมีการดัดแปลงให้ดีขึ้นหรือลดต้นทุนการผลิตลง และมักจะไม่มีใครยอมรับความคิดเห็นหรือแบบใหม่ รัฐบาลก็พยายามที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกิดผลดีที่สุด แต่ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของผู้ผลิต

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อุตสาหกรรมทอผ้าระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือนประสบอยู่อาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ ปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองและที่ไม่อาจแก้ไขได้ด้วยตนเอง ต้องได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของผู้ผลิตที่ได้จากการสังเกตและสอบถามได้แก่

(๑) ปัญหาด้านเทคนิคในการผลิตผ้า ผู้ผลิตส่วนมากยังไม่เข้าใจถึงวิธีการทอผ้าเพื่อให้มีคุณภาพดีพอ เช่น วิธีการทอที่จะทำให้เส้นด้ายหรือไหมพุ่ง และเส้นด้ายหรือไหมยืนมีความยืดตัว เพื่อสามารถทนทานต่อการขัดสีในการซักฟอกไม่ให้ปรีหรือแยก และเรื่องสัดส่วนระหว่างเส้นด้ายหรือไหมพุ่งกับเส้นด้ายหรือไหมยืนที่ใช้ทอ เป็นต้น

(๒) ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบและวัตถุดิบขึ้นราคา นับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากอุตสาหกรรมทอผ้านี้เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนจึงไม่มีแผนการผลิตระยะยาว ผู้ผลิตไม่เก็บตุนวัตถุดิบไว้ใช้ในระยะเวลา เพราะผู้ผลิตไม่มีเงินทุนพอ ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะซื้อวัตถุดิบตามจำนวนที่ต้องการจะผลิต ดังนั้นผู้ขายวัตถุดิบก็จะขายในราคาขายปลีกและอาจขึ้นราคาในกรณีที่วัตถุดิบขาดแคลน

(๓) ปัญหาทางด้านการพัฒนาแบบของผลิตภัณฑ์ การพัฒนาแบบของผลิตภัณฑ์เท่าที่เป็นอยู่ ตั้งแต่ดั้งเดิมมาเกือบจะกล่าวได้ว่าไม่มีการพัฒนาแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของ ท้องตลาดอย่างแท้จริง จากตารางที่ ๗.๑ พบว่าแบบของผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่หรือ ๔๔ เปอร์เซ็นต์ยังคง เป็นแบบเดิม มีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย ๔๔ เปอร์เซ็นต์และมีเพียง ๑๒ เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่มีการ เปลี่ยนแปลงมากขึ้นกว่าเดิม

ส่วนการเปลี่ยนแปลงแบบของผลิตภัณฑ์นั้น จากตารางที่ ๗.๒ แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่หรือ ๖๑ เปอร์เซ็นต์เกิดจากจินตนาการของผู้สั่งซื้อ ส่วนอีก ๓๙ เปอร์เซ็นต์เป็นความคิดริเริ่มคิดแปลงของ ผู้ผลิต ซึ่งผลของการดัดแปลงเหล่านี้ อาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะผู้ดัดแปลงแบบอาจมีรสนิยม หรือความคิดเห็นส่วนตัวไม่ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ

ตารางที่ ๗.๑ การเปลี่ยนแปลงแบบของผลิตภัณฑ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์	จำนวนผู้ผลิต	ร้อยละ
ส่วนใหญ่ยังคง เป็นแบบ เดิม	๒๒	๔๔
มีการเปลี่ยนแปลงแบบบ้าง เล็กน้อย	๒๒	๔๔
มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นกว่าเดิม	๖	๑๒
รวม	๕๐	๑๐๐

ตารางที่ ๗.๒ ผู้เปลี่ยนแปลงแบบของผลิตภัณฑ์

ผู้ออกแบบ	จำนวนผู้ผลิต	ร้อยละ
ลูกค้าสั่งทำ	๑๗	๖๑
ออกแบบเอง	๑๑	๓๙
ได้รับการฝึกอบรมจากรัฐบาล	-	-
รวม	๒๘	๑๐๐

(๔) ปัญหาเรื่องการสร้างความเชื่อถือให้กับผู้ซื้อ เนื่องจากผู้ผลิตมุ่งที่ปริมาณมากกว่าคุณภาพ สินค้าที่ผลิตไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน จึงเป็นการยากที่จะสร้างความนิยมให้กับผู้ซื้อ

สำหรับปัญหานี้ถือว่า "คุณภาพ" ของผลิตภัณฑ์มีความสำคัญที่สุดในอันที่จะช่วยสร้างความนิยมและเพิ่มปริมาณการส่งออกให้มีมูลค่าสูงขึ้น และเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศในระยะเวลายาวนาน

(๕) ปัญหาเรื่องการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ เนื่องจากขาดการศึกษาทางการตลาด กล่าวคือไม่สามารถวางแผนได้ล่วงหน้าว่าตลาดลูกค้ามีแนวโน้มจะซื้อสินค้ามากขึ้นหรือลดลงอย่างไร ผู้ผลิตจะทำการทอผ้าไปเรื่อย ๆ โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของตลาด

นอกจากขาดการศึกษาด้านตลาดและการหาตลาดแล้วยังมีปัญหาคือ เป็นมูลเหตุ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการตลาดยังมีไม่เพียงพอ ได้แก่ การขนส่ง ข้าราชการตลาดเกี่ยวกับราคาและหลักเกณฑ์ในการค้า ผู้ผลิตยังขาดความรู้ในเรื่องเหล่านี้ อีกทั้งผู้ผลิตบางรายมีความกระตือรือร้นน้อยที่จะหาตลาดเอง ส่วนใหญ่ให้พ่อค้าคนกลางเข้าไปรับผลิตภัณฑ์ถึงบ้านเพราะสะดวกกว่าการที่จะหาตลาดเอง

(๖) ปัญหาพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถด้านการตลาด จึงจำเป็นต้องพึ่งพ่อค้าคนกลางทำให้พ่อค้าคนกลางกดราคาได้

(๗) ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน ผู้ผลิตส่วนใหญ่ขาดทุนทรัพย์จึงต้องไปปรับตัวยหรือใหม่จากผู้ลงทุนหรือพ่อค้าคนกลางและต้องขายผลิตภัณฑ์ให้แก่บุคคลทั้งสองประเภทนี้ด้วย จึงทำให้บุคคลทั้งสองได้กำไรหลายชั้น และในบางครั้งผู้ผลิตบางรายต้องการจะได้เงินโดยรีบด่วน เป็นเหตุให้ต้องรับขายสินค้า ถึงแม้ว่าการขายจะได้ราคาไม่ยุติธรรมนักก็ตาม

(๘) ปัญหาทางด้านราคาของสินค้า เนื่องจากลักษณะการผลิตของสินค้าแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน ผู้ผลิตมักจะถือว่าเงินที่ได้จากการขายในส่วนที่เกินจากต้นทุนวัตถุดิบเป็นกำไรหรือรายได้ ดังนั้นจึงขายให้คนกลางในราคาไม่สูงนัก แต่ในขณะที่เดียวกันพ่อค้าคนกลางหรือผู้ลงทุนจะเป็นผู้กำหนดราคาในท้องตลาดให้สูงขึ้น ทำให้พ่อค้าคนกลางหรือผู้ลงทุนได้กำไรมาก ถ้ากำไรส่วนนี้ตกอยู่กับผู้ผลิตซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านก็จะเป็นผลดีแก่ชาวชนบท ทำให้มีความอยู่ดีกินดีขึ้น แต่ข้อเท็จจริงมักปรากฏว่าราคาที่สูงขึ้นมักจะไปตกกับพ่อค้าคนกลางหรือผู้ลงทุน ดังนั้นถ้าหากมีวิธีการใดที่จะให้ผู้ผลิตได้รับราคาสูงขึ้นก็จะเป็นผลดีมากขึ้น

บทบาทของรัฐบาลต่ออุตสาหกรรมประเพณี

การส่งเสริมและช่วยเหลืออุตสาหกรรมทอผ้าในครัวเรือน เป็นนโยบายของรัฐบาลในอันที่จะฟื้นฟูอุตสาหกรรมประเพณีให้ก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากการทอผ้าด้วยมือมีประเพณีปฏิบัติกันมาช้านานในครอบครัวตามชนบท ซึ่งนอกจากเป็นการประหยัดรายจ่ายของชาวชนบทแล้วยังอาจถือเป็นอาชีพหารายได้ด้วย เพราะในบางท้องที่รายได้จากการประกอบกิจกรรมที่ทำเฉพาะฤดูกาลเท่านั้นไม่เพียงพอแก่การครองชีพ รัฐบาลได้เล็งเห็นประโยชน์ของอุตสาหกรรมประเพณีและได้เริ่มทำการส่งเสริมช่วยเหลืออย่างจริงจัง โดยมีหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๙ และได้ดำเนินการส่งเสริมช่วยเหลือสืบเนื่องกันตลอดมา

การส่งเสริมช่วยเหลืออุตสาหกรรมทอผ้าในครัวเรือนนี้เป็นหน้าที่ของกองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กองนี้ดำเนินการส่งเสริมโดยจัดส่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการ เกี่ยวกับงานทอผ้า และงานย้อมสีออกไปดำเนินการสาธิตแนะนำ และฝึกอบรมให้แก่ราษฎรในชนบทที่เคยทอผ้าแบบพื้นเมืองอยู่แล้ว หรือในชนบทที่ไม่เคยทอผ้ามาเลย ให้รู้จักใช้วิธีทอผ้าแบบที่กระตุก และฝึกอบรมในการฟอกและย้อมสีด้วยและใหม่ตามความต้องการของราษฎร โดยปฏิบัติงานประสานกับพัฒนาการจังหวัดหรือพัฒนาการอำเภอของกรมการพัฒนาชุมชน หลักการดำเนินงานการส่งเสริมให้ความช่วยเหลือเท่าที่ปฏิบัติกันมาได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบคือ พัฒนาการจังหวัดหรือพัฒนาการอำเภอซึ่งมีพัฒนาการประจำหมู่บ้านหรือตำบลทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นว่าหมู่บ้านหรือตำบลที่อยู่ในความรับผิดชอบสมควรได้รับความช่วยเหลือทางด้านไหนเพียงใด โดยมีหนังสือแจ้งให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมพิจารณาหาทางส่งเสริม ซึ่งกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจะจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจดูทางร่วมกับพัฒนาการประจำหมู่บ้านหรือตำบลว่าจะมีแนวทางส่งเสริมได้หรือไม่ ถ้าหากมีอยู่ทางเป็นไปได้ควรดำเนินการอย่างไร โดยมอบให้ กรมการพัฒนาชุมชนเป็นเจ้าของโครงการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาชนบทของกรมการพัฒนาชุมชน โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมรับผิดชอบในด้านวิชาการจัดส่งวิทยากรไปแนะนำ สาธิตและฝึกอบรมให้กับราษฎร เพื่อจะได้ นำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้ต่อไป

หลักการดำเนินงานดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ให้กรมการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะพัฒนาการจังหวัดหรือพัฒนาการอำเภอเป็น เจ้าของเรื่อง เพราะรู้สภาพท้องถิ่นและรู้จักประชาชนในพื้นที่นั้น เป็นอย่างดีแล้ว สำหรับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมรับผิดชอบในด้านวิชาการ ซึ่งการดำเนินการส่งเสริมช่วยเหลือ

นั้นรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑. ส่งเสริมทางด้านฝึกอบรมและด้านวิชาการ ส่งคนไปอบรมในท้องถิ่นที่ต้องการ หรือเปิดหน่วยอบรมขึ้นเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ได้มีการเผยแพร่ทางวิชาการโดยจัดทำเป็น เอกสารทางวิชาการ แจกจ่าย ซึ่งเป็นเอกสารที่ให้ความรู้ทางด้านอุตสาหกรรม

๒. ส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรสนใจในการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมทอผ้าในครัวเรือน โดยกองอุตสาหกรรมในครอบครัวมีหน้าที่ทำการเผยแพร่ให้ราษฎรทุกจังหวัดทราบถึงกิจกรรมอุตสาหกรรมทอผ้าในครัวเรือนโดยแพร่หลาย โดยจัดให้มีการแสดงนิทรรศการและสาธิตในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ

๓. ส่งเสริมโดยการให้ความช่วยเหลือทางด้านเงินลงทุน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ตั้งสำนักงานให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยให้ผู้ประกอบการที่ขาดแคลนเงินลงทุนได้กู้เงินไปลงทุน สำนักงานนี้เรียกว่า "สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม" ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในครอบครัวที่ขาดแคลนเงินลงทุน จะสามารถกู้เงินไปลงทุนได้ด้วยดอกเบี้ยต่ำคือ ร้อยละ ๔ ต่อปี และผ่อนชำระในระยะเวลาดังแต่ ๓ - ๑๐ ปี

๔. ส่งเสริมโดยการให้ความช่วยเหลือทางการตลาด กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการประเภทนี้คือ "ร้านนารายณ์ภัณฑ" มีหน้าที่ช่วยเหลือตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้ผลิตโดยการรับซื้อหรือรับฝากขายผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพอยู่ในมาตรฐาน

นอกจากการช่วยเหลือข้างต้นแล้วยังมีวิธีการช่วยเหลือทางด้านอื่น ๆ อีก เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตามแบบที่คาดว่าตลาดต้องการ หรือช่วยตัดแปลงแบบลวดลายผ้าพื้นเมืองให้เข้ากับคามนิยม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, "การส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว" (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, ๒๕๒๐), หน้า ๕

เมื่อได้ทราบถึงปัญหาของผู้ผลิตและบทบาทของรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือ จะเห็นว่า รัฐบาลก็พยายามที่จะดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดผลดีที่สุด แต่จากการสำรวจพบว่าผู้ผลิตที่อยู่ในเขตที่ทำการสำรวจไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลและไม่ทราบว่า มีหน่วยงานของรัฐบาลคอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอยู่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานของรัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางการส่งเสริมช่วยเหลือยังไม่ไปถึงท้องถิ่นที่อยู่ในเขตที่ทำการวิจัย ประกอบกับชาวบ้านเหล่านี้มีความชำนาญในการทอผ้าอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม พัฒนาการประจำหมู่บ้านหรือตำบลจึงมุ่งที่จะส่งเสริมหมู่บ้านหรือตำบลที่ไม่มีการทอผ้าหรือยังทอผ้าไม่เป็นก่อน โดยเฉพาะหมู่บ้านที่มีลู่วางที่จะส่งเสริมได้เพื่อให้ราษฎรเหล่านี้นำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพ ส่วนหมู่บ้านหรือตำบลที่ประกอบอาชีพนี้อยู่แล้วก็จะให้ความช่วยเหลือต่อไปในภายหลัง

จากการสอบถามพบว่าผู้ผลิตส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลทั้งทางด้านวิชาการ เงินทุนและการตลาด แต่ก็มีผู้ผลิตบางรายที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลเพราะพอใจในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ และไม่เข้าใจว่าการช่วยเหลือของรัฐบาลนั้นจะก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างไร ดังนั้นในการที่รัฐบาลจะเข้าไปช่วยเหลือจึงควรที่จะทำให้ผู้ผลิต เข้าใจถึงนโยบายของทางราชการควบคู่กันไปกับ การให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง

ส่วนการส่งเสริมอุตสาหกรรมทอผ้า นั้นมีข้อที่ควรนำมาพิจารณาคือ เมื่อราษฎรมีความรู้ความสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพต่อไปได้แล้ว แต่เมื่อผลิตออกมาไม่รู้จะขายได้ที่ไหนและอย่างไร ซึ่งปัญหานี้เป็นอุปสรรคสำคัญ ปัญหานี้อาจแก้ไขได้ถ้าหากว่าในการสำรวจจุดทางขึ้นแรกก่อนวางโครงการฝึกอบรมหรือส่งเสริมได้มีการพิจารณาปัญหาตลาดแล้วว่า เมื่อส่งเสริมแล้วจะหาตลาดจำหน่ายที่ไหนควบคู่กันไปด้วยจะช่วยให้การส่งเสริมเป็นผลดี

นอกจากนี้ราษฎรในท้องถิ่นชนบทส่วนมากไม่มีหัวในด้านการค้า ถึงแม้ว่ามีความรู้และมีฝีมือในด้านการผลิตแต่จำหน่ายไม่เป็น ดังนั้นกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมควรกำหนดให้วิทยากรนอกจากทำการฝึกอบรมแล้วควรจะต้องแนะนำความรู้ในด้านตลาดเบื้องต้น เช่น การคิดราคาต้นทุนแบบง่าย ๆ การหาตลาดจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะปลูกฝังความรู้ในด้านการค้าให้กับราษฎรผู้ประกอบอาชีพนี้

ส่วนการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของผู้ผลิตนั้นจำเป็นต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายอย่างจริงจัง คือ ทั้งทางรัฐบาล ผู้ผลิต ผู้ทำการค้าและประชาชนผู้บริโภค ซึ่งจะได้อีกถึงในบทที่ ๔